

TEMA 21. EVHARISTIJA (3)

1. RESNIČNA EVHARISTIČNA NAVZOČNOST

Pri obhajanju evharistije postane navzoča Kristusova oseba — učlovečena Beseda, ki je bila križana, je umrla in vstala za zveličanje sveta —, na poseben način, ki je skrivnosten, nadnaraven, edinstven. Temelj tega nauka najdemo v sami postavitvi evharistije, ko Jezus darove, ki jih izroča, poistoveti s svojim telesom in s svojo krvjo (»To je moje telo ... to je moja kri ...«), se pravi s svojo telesnostjo, ki je neločljivo zedinjena z Besedo in torej z njegovo celotno osebo.

Zagotovo je Jezus Kristus na mnogotere načine prisoten v svoji Cerkvi: v svoji besedi, v molitvi vernikov (prim. Mt 18,20), v ubogih, v bolnih, v jetnikih (prim. Mt 25,31-46), v zakramentih in še zlasti v osebi duhovnika mašnika. Toda *predvsem* je navzoč pod evharističnima podobama (prim. *Katekizem*, 1373).

Edinstvenost Kristusove evharistične navzočnosti je v dejstvu, da najsvetejši zakrament resnično, stvarno in bistveno vsebuje telo in kri skupaj z dušo in božanskostjo našega Gospoda Jezusa Kristusa, resničnega Boga in popolnega človeka, istega, ki se je rodil iz Device Marije, umrl na križu in sedaj v nebesih sedi na Očetovi desnici. »Ta navzočnost se imenuje "resnična" ne po izključitvi, kakor da bi druge navzočnosti ne bile "resnične", temveč po odličnosti, ker je ta navzočnost tudi *substancialna*; po njej namreč postane navzoč celi in neokrnjeni Kristus kot Bog in človek« (*Katekizem*, 1374).

Termin *substancialen* poskuša nakazati obstoj osebne Kristusove navzočnosti v evharistiji: to ni zgolj "podoba", ki bi "ponazarjala" in spodbujala človekov um k misli na Kristusa, ki pa bi bil v resnici navzoč nekje drugje, v nebesih; tudi ni preprosto "znamenje", preko katerega bi do nas prihajala "odrešilna moč" — milost —, ki izhaja iz Kristusa. Evharistija je, ravno nasprotno, objektivna navzočnost *bistva* Kristusovega telesa in krvi, se pravi njegove celotne človeškosti — neločljivo združene z božanskostjo po hipostatičnem zedinjenju —, čeprav jo zakrivata "podobi" oz. videz kruha in vina.

Zato navzočnosti resničnega Kristusovega telesa in krvi v tem zakramentu »ni mogoče zaznati s čuti, ampak samo z vero, katera se opira na božjo avtoriteto (božje pričevanje)« (*Katekizem*, 1381). To je lepo izraženo v eni izmed kitic pesmi *Adoro te devote* (Molim te ponižno): *Visus, tactus, gustus, in te fallitur / Sed auditu solo tuto creditur / Credo quidquid dixit Dei Filius: / Nil hoc verbo Veritatis verius* (Moti se na tebi tip, okus, oko / a kar v veri slišim, verujem trdno / Vse je res, karkoli Božji Sin uči / in resnice od njegove večje ni).

2. TRANSSUBSTANCIACIJA

Resnična, stvarna in bistvena Kristusova navzočnost v evharistiji predpostavlja spremenjenje, ki je izredno, nadnaravno, edinstveno. Temelj takšnega spremenjenja je v samih Gospodovih besedah: »Vzemite, jejte, to je moje telo ... Pijte iz njega vsi. To je namreč moja kri zaveze ...« (Mt 26,26-28). Te besede se dejansko uresničujejo samo, če kruh in vino prenehata biti kruh in vino ter se spremenita v Kristusovo telo in kri, kajti ni mogoče, da bi kakšna stvar bila istočasno dvoje: kruh in Kristusovo telo, vino in Kristusova kri.

V zvezi s tem nas *Katekizem katoliške Cerkve* spominja: »Tridentinski koncil povzema katoliško vero in izjavlja: "Ker pa je naš Odrešenik Kristus o tem, kar je nudil pod podobo kruha, rekel, da je v resnici njegovo telo, zato je v božji Cerkvi vedno obstajalo prepričanje, katero ta sveti cerkveni zbor znova izraža: s posvečenjem kruha in vina se izvrši spremenjenje vsega bistva kruha v bistvo telesa našega Gospoda, Kristusa, in vsega bistva vina v bistvo njegove krvi. To spremenjenje je katoliška Cerkev primerno in v pravem pomenu imenovala spremenjenje bistva (*transubstantiatio*)"« (*Katekizem*, 1376). Vendar pa videz kruha in vina, oz. "evharističnih podob" ostane nespremenjen.

Kljub temu, da čuti dejansko zaznajo videz kruha in vina, nam luč vere da spoznati, da se pod "tančico" evharističnih podob resnično nahaja bistvo Gospodovega telesa in krvi. Zaradi obstoja zakramentalne podobe kruha lahko trdimo, da je Kristusovo telo — vsa njegova oseba — resnično navzoča na oltarju, v ciboriju ali v tabernaklju.

3. LASTNOSTI EVHARISTIČNE NAVZOČNOSTI

Način Kristusove navzočnosti v evharistiji je občudovanja vredna skrivnost. Katoliška vera uči, da je Jezus Kristus s svojo poveljano telesnostjo v celoti navzoč v vsaki izmed evharističnih podob, in se prav tako v celoti nahaja v vsakem izmed delov, ki nastane pri delitvi zakramentalnih podob, tako da lomljenje kruha Kristusa ne razdeli (prim. *Katekizem*, 1377).¹ Gre za edinstveno obliko navzočnosti, saj je nevidna in nedotakljiva, poleg tega pa je trajna v smislu, da po izvršeni posvetitvi obstane toliko časa, kolikor časa traja obstoj evharističnih podob.

¹ Zaradi tega »omogoča tudi obhajilo le pod podobo kruha prejeti celotni sad milosti evharistije« (*Katekizem*, 1390).

4. ČEŠČENJE EVHARISTIJE

Na podlagi vere v resnično Kristusovo navzočnost v evharistiji izkazuje Cerkev najsvetejšemu zakramentu češčenje, ki mu pravimo *latría* (adoracija), tako med liturgijo svete maše (zato je predpisano, da pred posvečenima evharističnima podobama poklekamo ali se globoko priklonimo), kakor tudi izven bogoslužnega obhajanja: z največjo skrbnostjo hranimo posvečene hostije v tabernaklju, jih izpostavljammo vernikom, da bi jih slovesno častili, jih nosimo v procesijah itd. (prim. *Katekizem*, 1378).

Sveto evharistijo hranimo v tabernaklju:²

– zlasti zato, da bi lahko sveto obhajilo prinesli bolnim in drugim vernikom, ki se ne morejo udeležiti svete maše;

– nadalje zato, da lahko Cerkev z adoracijo časti Boga, našega Gospoda, v najsvetejšem zakramentu (še posebej, ko se izpostavi presveta evharistija pri blagoslovu z Najsvetejšim; v procesiji z Najsvetejšim na praznik svetega Rešnjega telesa in krvi itd.);

– ter da bi verniki vselej mogli častiti Gospoda v presvetem zakramentu s pogostimi obiski. Glede tega pravi sv. Janez Pavel II.: »Cerkev in svet imata veliko potrebo po evharističnem češčenju. Jezus nas čaka v tem zakramentu ljubezni. Ne skoparimo s svojim časom in pojdemo na srečanje z njim v adoraciji, v kontemplaciji, ki je polna vere in pripravljena zadoščevati za velike krivde in zločine sveta. Naj se naše češčenje nikdar ne neha.«³

Obstajata dva velika (slovesna) liturgična praznika, ob katerih na poseben način praznujemo to sveto skrivnost: veliki četrtek (ko se spominjamo postavitve evharistije in svetega reda) in slovesnost sv. Rešnjega telesa in krvi (ki je posebej namenjena adoraciji in kontemplaciji Gospoda v evharistiji).

5. EVHARISTIJA, VELIKONOČNA GOSTIJA CERKVE

5.1. Zakaj je evharistija velikonočna gostija?

»Evharistija je velikonočna gostija, ker nam Kristus, ki na zakramentalen način uresničuje svojo velikonočno skrivnost [*prehod* s tega sveta k Očetu preko trpljenja, smrti, vstajenja in

² Prim. BL. PAVEL VI., Okr. *Mysterium fidei*, 56; SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Ecclesia de Eucharistia*, 29; BENEDIKT XVI., Apost. spod. *Sacramentum caritatis*, 66-69; KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV, Navodilo *Redemptionis Sacramentum*, 129-145.

³ SV. JANEZ PAVEL II., Pismo *Dominicae Cenaе*, 3.

slavnega vnebohoda⁴], podarja svoje telo in svojo kri kot hrano in pijačo ter nas združuje v svoji daritvi s seboj in med seboj« (*Kompendij*, 287).

5.2. Obhajanje evharistije in občestvo s Kristusom

»Maša je hkrati in neločljivo daritveni spomin, v katerem še naprej traja daritev na križu, in sveti obed prejemanja Gospodovega telesa in njegove krvi. Toda obhajanje evharistične daritve je v celoti naravnano na globoko zedinjenje vernikov s Kristusom po obhajilu. Prejeti obhajilo pomeni prejeti Kristusa samega, ki se je daroval za nas« (*Katekizem*, 1382).

Sveto obhajilo, kot nam je naročil Kristus (»Vzemite, jejte ... Pijte iz njega vsi ...« — *Mt* 26, 26-28; prim. *Mr* 14,22-24; *Lk* 22,14-20; 1 *Kor* 11,23-26), je del temeljne strukture evharističnega slavlja. Samo, kadar verniki prejemajo Kristusa kot hrano večnega življenja, doseže polnost pomena njegova spremenitev v hrano ljudem in se izpolni daritveni spomin, ki ga je On postavil.⁵ Zato Cerkev živo svetuje, naj gredo k obhajilu vsi, ki se udeležijo evharističnega slavlja in so pripravljeni, kot je predvideno za vreden prejem presvetega zakramenta.⁶

5.3. Potreba po svetem obhajilu

Ko nam je Jezus obljubil evharistijo, je rekel, da ta hrana ni le koristna, temveč je potrebna: je pogoj za življenje za njegove učence. »Resnično, resnično, povem vam: Če ne jeste mesa Sina človekovega in ne pijete njegove krvi, nimate življenja v sebi« (*Jn* 6,53).

Prehranjevanje je človekova potreba. In kakor naravna hrana ohranja človeka pri življenju in mu daje moči, da hodi po tem svetu, tako evharistija na podoben način ohranja v kristjanu življenje v *Kristusu*, ki ga je prejel pri krstu, in mu daje moči, da bi bil zvest Gospodu na zemlji, dokler ne dospe v Očetovo hišo. Cerkveni očetje so v kruhu in vodi, ki ju je angel ponudil preroku Eliju, videli *prisodobno* evharistije (prim. 1 *Kr* 19,1-8): potem ko prejme dar, izčrpani človek znova pridobi svojo moč in je zmožen izpolnjevati božje poslanstvo.

Obhajilo zato ni nekakšen element, ki se lahko samovoljno dodaja krščanskemu življenju; ni potreben samo nekaterim vernikom, ki so posebej zavezani poslanstvu Cerkve, temveč je življenjska potreba za vse: le kdor se hrani s Kristusovim življenjem samim, lahko živi v *Kristusu* in širi njegov evangelij.

⁴ Beseda *pasha* izhaja iz hebrejščine in izvirno pomeni *prehod*. V Drugi Mojzesovi knjigi, kjer je opisana prva hebrejska pasha (prim. 2 *Mz* 12,1-14 in 2 *Mz* 12, 21-27), je ta termin povezan z glagolom "iti mimo", z *mimohodom* Gospoda in njegovega angela na noč osvoboditve (ko je izvoljeno ljudstvo obhajalo pashalno večerjo), ter z *izhodom* božjega ljudstva iz egiptovske sužnosti v svobodo obljubljenе dežele.

⁵ To ne pomeni, da je evharistija neveljavna, če vsi navzoči ne prejmejo obhajila; ali pa da morajo vsi prejeti obhajilo pod obema podobama; omenjeno obhajilo je potrebno samo za duhovnika, ki mašuje.

⁶ Prim. RIMSKI MISAL, *Institutio generalis*, 80; SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Ecclesia de Eucharistia*, 16; KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV, Navodilo *Redemptionis Sacramentum*, 81-83; 88-89.

Želja po prejetju svetega obhajila mora biti vedno navzoča v kristjanih, tako kot mora stalno obstajati volja, da bi dosegli končni cilj našega življenja. Ta bolj ali manj izrecna želja po prejemu obhajila je potrebna za doseganje zveličanja.

Poleg tega je dejanski prejem obhajila potreben zaradi cerkvene zapovedi za vse kristjane, ki so v stanju razsodnosti: »Cerkev obvezuje vernike, (...) da prejmejo evharistijo vsaj enkrat v letu, po možnosti v velikonočnem času, pripravljeni z zakramentom sprave« (Katekizem, 1389). Ta cerkvena zapoved je le minimalna zahteva, ki ni vedno zadostna za razvoj pristnega krščanskega življenja. Zaradi tega Cerkev sama »vernikom živo priporoča, da prejmejo sveto evharistijo ob nedeljah in praznikih, ali še bolj pogosto, celo vsak dan« (Katekizem, 1389).

5.4. Delivec svetega obhajila

Redni delivec svetega obhajila je škof, duhovnik in diakon.⁷ Stalni izredni delivec je mašni strežnik (akolit).⁸ Izredni delivci obhajila so lahko tudi drugi verniki, ki jih je krajevni škof pooblastil, da delijo sveto obhajilo, kadar je to potrebno iz pastoralnih razlogov in ni na razpolago duhovnik, diakon ali akolit.⁹

»Verniki ne smejo jemati posvečenega kruha ali keliha, še manj si ga podajati iz rok v roke.«¹⁰ V zvezi s tem predpisom je treba upoštevati, da ima obhajilo vrednost zakramentalnega znamenja; to znamenje mora nakazovati, da je evharistija božji dar človeku; zaradi tega je v običajnih okoliščinah pri deljenju evharistije treba razlikovati med delivcem, ki podeljuje Dar, ki nam ga izroča sam Kristus, in med prejemnikom, ki ga v veri in ljubezni hvaležno prejme.

5.5. Pogoji za prejem svetega obhajila

Pripravljenost duše

Da bi vredno prejeli obhajilo, je potrebno biti v stanju božje milosti. »Kdor bo torej nevredno jedel ta kruh in pil ta Gospodov kelih, se bo pregrešil nad Gospodovim telesom in krvjo. Naj torej vsak sebe presodi in tako je od tega kruha in pije iz keliha, kajti kdor je in pije, je in pije svojo obsodbo, če ne razpozna telesa« (1 Kor 11,27-29). Zato, tudi če se zdi še tako

⁷ Prim. ZCP, kan. 910; RIMSKI MISAL, *Institutio generalis*, 92-94.

⁸ Prim. ZCP, kan. 910 § 2; RIMSKI MISAL, *Institutio generalis*, 98; KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV, Navodilo *Redemptionis Sacramentum*, 154-160.

⁹ Prim. ZCP, kan. 910 § 2, in kan. 230 § 3; RIMSKI MISAL, *Institutio generalis*, 100 in 162; KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV, Navodilo *Redemptionis Sacramentum*, 88.

¹⁰ KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV, Navodilo *Redemptionis Sacramentum*, 94; prim. RIMSKI MISAL, *Institutio generalis*, 160.

skesan, ne sme nihče pristopiti k sveti evharistiji, če ima na vesti smrtni greh in ni najprej prejel zakramenta spovedi (prim. *Katekizem*, 1385).

Da bi bilo obhajilo plodovito, je poleg stanja milosti potrebno tudi resno prizadevanje, da bi Gospoda prejeli s čim večjo možno pobožnostjo: priprava (bližnja in daljna); zbranost; dejanja ljubezni in zadoščevanja, češčenja, ponižnosti, zahvale itd.

Pripravljenost telesa

Notranja drža češčenja do svete evharistije se mora odsevati tudi v telesni pripravljenosti. Cerkev zapoveduje post. Za vernike latinskega obreda sestoji post v tem, da se eno uro pred obhajilom vzdržijo kakršnega koli uživanja hrane in pijače (razen vode in zdravil).¹¹ Poskrbeti je treba tudi za snažnost telesa, za primeren način oblačenja ter za kretnje in dejanja, ki izražajo spoštovanje in ljubezen do Gospoda, navzočega v najsvetejšem zakramentu (prim. *Katekizem*, 1387).

Tradicionalni način prejetja svetega obhajila v latinskem obredu — ki je sad vere, ljubezni in večstoletne pobožnosti Cerkve — je kleče in na usta. Razlogi, ki so privedli do te pobožne in starodavne navade, so še vedno popolnoma veljavni. Obhajilo se lahko prejme tudi stoje; v nekaterih škofijah sveta je dovoljeno — nikdar pa zapovedano — prejemati obhajilo na roko.¹²

5.6. Potrebna starost in priprava na prejem obhajila

Zapoved prejetja obhajila obvezuje vernike od dosežene dobe razsodnosti naprej. Prav je, da so otroci deležni zelo dobre priprave na prvo sveto obhajilo in da se s tem ne odlašajo: »Pustite otroke, naj prihajajo k meni, in ne branite jim, kajti takšnih je božje kraljestvo« (Mr 10,14).¹³

Da bi otrok lahko prejel prvo obhajilo, je potrebno, da glede na svoje zmožnosti pozna glavne skrivnosti vere in da zna razločevati med evharističnim Kruhom in navadim kruhom. »Zlasti starši in njihovi namestniki ter župniki so dolžni poskrbeti, da se bodo otroci, ko pridejo k pameti, na potreben način pripravili in čimprej po predhodni zakramentalni spovedi nahranili s to nebeško jedjo.«¹⁴

¹¹ Prim. ZCP, kan. 919 § 1.

¹² Prim. SV. JANEZ PAVEL II., Pismo *Dominicae Cenaе*, 11; RIMSKI MISAL, *Institutio generalis*, 161; KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV, Navodilo *Redemptionis Sacramentum*, 92.

¹³ Prim. SV. PIJ. X., Odlok *Quam singulari*, I: DS 3530; ZCP, kan. 913-914; KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV, Navodilo *Redemptionis Sacramentum*, 87.

¹⁴ ZCP, kan. 914; prim. *Katekizem*, 1457.

5.7. Učinki svetega obhajila

Kar hrana povzroči v telesu v dobro telesnega življenja, to v duši na mnogo bolj vzvišen način doseže evharistija v korist duhovnega življenja. Toda, medtem ko se hrana spremeni v našo telesno prvino, pa smo pri prejemu svetega obhajila mi tisti, ki se *spreminjamo* v Kristusa: »Vendar se ne bom jaz spremenil vate kakor se jed tvojega mesa, ne, ti se boš spremenil vame!«¹⁵ S pomočjo evharistije se novo življenje *v Kristusu*, ki se v verniku začne s krstom (prim. *Rim* 6,3-4; *Gal* 3,27-28), more utrditi in se razviti vse do polnosti (prim. *Ef* 4,13), tako da lahko kristjan izpolni ideal, ki ga je naznanil sv. Pavel: »Ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni« (*Gal* 2,20).¹⁶

Zato nas evharistija oblikuje po Kristusu, napravlja nas deležne Sinovega bitja in poslanstva, poistoveti nas z njegovimi nameni in čustvi, daje nam moč, da bi ljubili, kakor od nas pričakuje Kristus (prim. *Jn* 13,34-35), da bi vse moške in ženske našega časa vžgali z ognjem božje ljubezni, ki ga je On prinesel na zemljo (prim. *Lk* 12,49). Vse to se mora dejansko pokazati v našem življenju: »Če smo bili prenovljeni s prejemom Gospodovega telesa, moramo to dokazati z deli. Naj bodo naše misli polne miru, predajanja, služenja. Naj bodo naše besede prave, jasne, na mestu; naj znajo potolažiti in pomagati, predvsem pa naj znajo drugim prinašati božjo luč. Naj bodo naša dejanja skladna, učinkovita, zadeta v polno: naj imajo *bonus odor Christi*, dobri Kristusov vonj, ker spominjajo na Njegov način vedenja in življenja.«¹⁷

Bog po svetem obhajilu pomnožuje milost in kreposti, odpušča male grehe in časno kazen, varuje nas pred smrtnimi grehi in nam naklanja vztrajanje v dobrem: z eno besedo, krepi vezi edinosti z Njim (prim. *Katekizem*, 1394-1395). Toda evharistija ni bila postavljena za odpuščanje smrtnih grehov; to je lastno zakramentu spovedi (prim. *Katekizem*, 1395).

Evharistija je vir edinosti vseh krščanskih vernikov v Gospodu, se pravi edinosti Cerkve, Kristusovega skrivnostnega telesa (prim. *Katekizem*, 1396).

Evharistija je *poroštvo prihodnje slave*, se pravi vstajenja ter večnega in srečnega življenja s troedinim Bogom, z angeli in z vsemi svetniki: »Kristus, ki je odšel s tega sveta k Očetu, nam daje v evharistiji poroštvo slave pri njem: udeleževanje pri sveti daritvi nas upodablja po njegovem srcu, vzdržuje naše moči na romanju tega življenja, nam vzbuja hrepenenje po večnem življenju in nas že zdaj zedinja z nebeško Cerkvijo, s presveto Devico Marijo in vsemi svetniki« (*Katekizem*, 1419).

Ángel García Ibáñez

¹⁵ Sv. AVGUŠTIN, *Izpovedi*, 7,10: CSEL 38/1, 157.

¹⁶ Jasno je, da če zveličavni učinek evharistije ni naenkrat dosežen v svoji polnosti, »to ni tako zaradi pomanjkanja Kristusove moči, ampak zaradi pomanjkanja človekove pobožnosti« (Sv. TOMAŽ AKVINSKI, *S. Th.*, III, q. 79, a. 5, ad 3).

¹⁷ Sv. JOŽEFMARIJA, *Jezus prihaja mimo*, 156.

Osnovna literatura

Katekizem katoliške Cerkve, 1373-1405.

SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Ecclesia de Eucharistia*, 17. 4. 2003, 15; 21-25; 34-46.

BENEDIKT XVI., Apost. spod. *Sacramentum caritatis*, 22. 2. 2007, 14-15; 30-32; 66-69.

KONGREGACIJA ZA BOGOSLUŽJE IN DISCIPLINO ZAKRAMENTOV, Navodilo *Redemptionis Sacramentum*, 25. 3. 2004, 80-107; 129-145; 146-160.

Priporočeno branje

SV. JOŽEFMARIJA, Pridiga *Na praznik sv. Rešnjega telesa*, v *Jezus prihaja mimo*, 150-161.

J. RATZINGER, *Bog nam je blizu: evharistija: središče življenja*, Družina, Ljubljana 2005.

Copyright © www.si.opusdei.org